Skara Skolscen

En liten jätte i svensk teater

Det lyser grönt och ångar
Från varje strå och blad.
På våta och sandiga gångar
Ska en gå för att känna sig glad.

Harriet Löwenhjelm

Två av mitt livs önskningar slog in.

1. Jag ville bli skådespelare.
2. Jag ville bli trädgårdsmästare också.

En vildvuxen och snårig jordbit, Purpurbräcka och Sötvedel samsas med Stormhatt och Fänrikshjärta. Inte en petunia så långt ögat når.

Fast ibland skulle vi behöva litet mer gödsel – pengar luktar inte – har nån av er sponsrat en Reseda? Inte? Gör det nu!

Göran Nilsson
rektor Skara Skolscen

Han skapade scenen

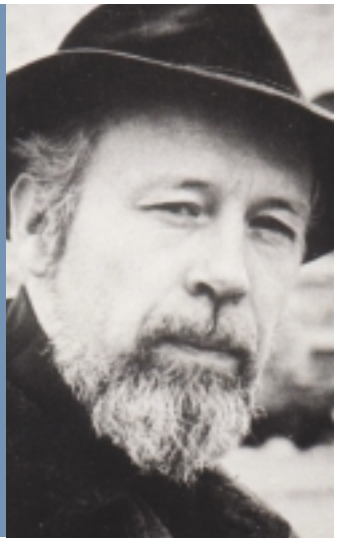

År 1959, när Carl Erik Proft var lärare på folkhögskolan i Axvall, gjorde han en resa till Strasbourg och teaterskolan Centre Dramatique de l´Est. Han blev auskultant vid skolan i ett knappt halvår. Väl hemma i Sverige, använde han kunskaperna han inhämtat i Strasbourg till att 1962 starta en teaterskola i Skara. Skolan fick namnet Skara Skolscen.

Från början utgick det mesta på skolan från Carl Erik Proft. Snabbt visade sig hans enkla modell genial: undervisning i improvisationsteknik och inlevelsemetodik, samt synkronisering av röst- och rörelseteknik. Skolan expanderade efter hand, men bara på lärarsidan. Konceptet är än i dag intakt – ett litet antal elever ger större resultat per elev. I dag har cirka 200 av skolans tidigare elever teater som sitt yrke.

»Det är min bestämda uppfattning att undervisning av det här slaget bör ligga i en liten stad.«

Jerzy Grotowski

Jerzy Grotowski är en av förgrundsfigurerna inom västerländsk teaterpedagogik. Grotowski-metoden är i dag ett använt begrepp på scenskolor världen över. I samband med sitt besök på Skara Skolscen, fick han frågan om Skara verkligen var en tillräckligt stor stad för att härbärgera en skådespelarutbildning av hög kvalitet. Grotowski svarade:

»Det är min bestämda uppfattning, att en undervisning av det här slaget bör ligga i en liten stad. Själv har jag byggt upp min teater i en liten stad och det är jag mycket tacksam för. Där kunde vi i lugn och ro ägna oss åt det uppbyggnadsarbete, som är nödvändigt inom det här området. Sammanfattningsvis anser jag alltså, att jag knappt kan tänka mig bättre arbetsförhållanden än dem som Skolscenen arbetar under.«

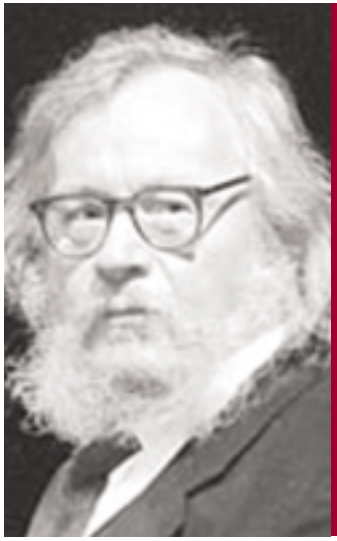

Foto: Lina Ike Bergman

»Jag hittade en kärna och fick vänner och kollegor för livet«

Det var i mitten av 1960-talet. Jag var 17 år, hade slutat gymnasiet, var fast bestämd att bli författare, men hade plötsligt insett att teaterregi – regissörens yrke – var något näraliggande till skrivandet. Jag tänkte också ytterligare ett steg; att för att bli regissör måste man förstå hur skådespelare fungerar. Jag undrade vart jag skulle vända mig. Jag hade en vän då – Lakke Magnusson som ville bli skådespelare (i dag är han på Dramaten sen många år) och han hade hört om Skara Skolscen. Vi sökte dit. Så vitt jag minns hade jag ingen aning om att det även togs in regielever – mitt Skaraår var det Eyvind Andersen som gick där: vi har samarbetat mycket sen dess. Jag hade inga som helst ambitioner att bli skådespelare, men jag tänkte jag kan pröva att ta mig in. Och jag kom in, Lakke med. Ungefär så var det nog det gick till.

Jag tror alla vi som gick där, mitt år och för andra, andra år, har åtminstone en upplevelse gemensamt: det var ett »friår« i livet då man fick vänner för livet; ett år där man hade obegränsad rätt att få lov att säga »jag, jag, jag«, ägna sig åt sig själv för att söka sig fram till om man hade en konstnärlig kärna eller inte. Då var det nog bra att vara i den där lilla staden. Det viktigaste var det som låg »mellan raderna« i utbildningen. Där var Skara Skolscen unik.

Jag hittade en kärna och fick vänner och kollegor för livet.

Om Skara Skolscen förmår leva vidare med detta, att det som ligger »mellan raderna« förblir avgörande, en sorts fritt rullande skola; då hoppas jag den överlever.

Henning Mankell

För mig betydde Skara Skolscen att ostört, utan för många ögon på sig, få prova om man verkligen pallar att stå där på scen. Där frågade jag mig en gång till om jag verkligen skulle orka och ha lust att satsa så mycket som man måste. När jag gick på Skara förstod jag hur stor satsningen är. Jag kände att det var en vits för mig att söka nästa utbildning, Teaterhögskolan, som jag sedan gick.

Cecilia Frode

Det var på Skara Skolscen det började. Det är som med första kärleken, någonting som stannar kvar i hjärtat. Det blir en speciell sammanhållning när många kommer utifrån till en liten ort. För mig var det en förberedelse för scenskolan. Ett sätt att pröva om skådespelare var vad jag ville bli.

Peter Andersson

tiden går och vi börjar bli väldigt trötta
jag har gått en månad på skara skolscen
och nånting oerhört är på väg att hända
men, som sagt, just nu är vi väldigt trötta
sen klockan fyra har vi suttit
mitt emot varandra vid mitt köksbord
vi har druckit thé, vi har rökt cigaretter
vi har druckit vin, vi har rökt flera cigaretter
vi har druckit mera vin
och vi har talat
aldrig har jag talat så mycket i mitt liv
jag har talat om mitt liv, han har talat om sitt
om vad vi har gjort, om vad vi gör och vad vi ska göra...
och ändå,
i det där rummet, där stearinljusen var på väg
att brinna ut
där tystnaden föll allt djupare i pauserna
vände hela mitt liv

det var det vackraste mötet
första gången jag mötte hans hud
en septembernatt utanför fönstret
när vi trotsade nåt slags förbud
han stod redan påklädd i dörren
med sin täckjacka på, tänkte gå
i ilfart gick budet i kroppen
ska mötet få sluta så?

stanna hos mig
stanna ikväll
jag vet inte varför jag ber dig nu
i morgon är det för sent
jag vet inte vad som ska hända
jag vet inget om löften och sånt
en enda sak är jag säker på
stanna hos mig

och han log så varmt på tröskeln
förvirrande ömt när han sa
så dumt, jag våga'nte fråga
men jag vill ju så gärna va kvar
om du vill är det klart att jag stannar
gud - så konstigt det blev
vill jag, vad är det du säger
du måste, d'e allting jag vet

det var det vackraste mötet
första gången jag mötte hans hud
där låg han avklädd i sängen
lika skön som sagornas gud
jag blev blyg och jag släckte i taket
kom ur mina jeans i ett fläng
och plötsligt stod jag naken
vid världens smalaste säng...
men det var ett under som skedde
i en säng så ynklig och smal
en kulen natt i september
när vi nådde till kärlekens hav
ett ögonblick bland många andra
men det var som att upptäcka gud
för det var den gången jag föddes
första gången jag mötte hans hud

Jarlagatan 1 i Skara,
fredagen 22 september 1978
Rikard Wolff

Skolscenen har betytt allt i stort sett, på min väg att bli skådespelare. Det var där jag slutgiltigt bestämde mig för att bli skådespelare. Skara Skolscen behövs för att den är unik i landet, en »miniscenskola«, där man som mycket ung verkligen får insikt i vad yrket handlar om.
Allan Svensson

»Bra begåvning och hög ambitionsnivå gör det roligare att jobba.«

Ingemar Carlehed var elev på Skara Skolscen 1966-67. Idag är han skådespelare och regissör, och arbetar med teater, TV och film.

– Skara Skolscen har betytt väldigt mycket för mig. Jag fick en bred, tät och innerlig kontakt med teatern. Med teaterns nerv. Fick ta del av dramatik av olika slag och teaterns mångsidighet. Jag växte verkligen.

Vi går tillbaka 35 år. Kan du komma ihåg dagen du blev antagen till skolan?

– Absolut. Jag var lycklig, men samtidigt lite rädd att inte räcka till. Stor lust och spänning. Det kändes som ett äventyr.

Hur var tiden på skolan?

– Det var mycket bra lärare. Speciellt Ulf Ekeram hände det väldigt mycket med. Precis som på scenskolan lärde man sig också av elevkamraterna, och deras olika kunskaper.

Har du haft kontakt efteråt med dina klasskamrater?

– Ja, jag gifte mig med en. Min stora lycka (en dotter) har jag skapat med en elevkamrat. Och Hertha Berggren var scenograf och Eyvind Andersen regissör när jag var chef på Teater Halland. Lola Ewerlund har jag spelat mot på Göteborgs Stadsteater och Urban Eld har jag regisserat på samma teater. Tetta Rosenqvist har jag jobbat med på radio. Och Henning (Mankell) har jag just jobbat med på Kronobergsteatern!

I dag kallar sig en del skådespelare efter bara en minut i TV – varför ska vi då ha Skara Skolscen egentligen?

– Skådespelare är en felaktig beskrivning när det gäller en del. Om man vill ägna sitt liv åt att vara skådespelare behöver man en gedigen utbildning.

Det är ett tufft, krävande yrke där man behöver en skola som kan ge en många insikter i vad yrket är. Träna sitt instrument; röst, tal, kropp – även träna sina mentala kunskaper. På skolan får man misslyckas, och därmed kan man växa som yrkesmänniska.

Nu är du lärare från och till på skolan. Trivs du?

– Ja, det gör jag verkligen. Jag har haft förmånen att följa skolan under så lång tid. Som allt annat har skolan haft sina upp- och nedgångar. Ambitionen och kvaliteten nu är bra. Bra begåvning och hög ambitionsnivå gör det roligare att jobba. Som lärare tycker jag det är skönt att eleverna har koncentrationen genom den lilla staden. Som regissör är det lättare att arbeta koncentrerat.

Vad vill du att eleverna ska få med sig från utbildningen?

– En rolig och stimulerande tid. Att de fått med sig ett antal aha-upplevelser, att det öppnats nya dörrar till insikter. I grund och botten är det de själva som skapar den skådespelare de vill bli. Individen själv är kapitalet.

Ingen korvstoppning då?

– Nej. Om någon blir bra är det inte för att han eller hon liknar någon annan, utan för att personen i fråga tagit vara på sina egna kvaliteter.

Hur går arbetet till praktiskt?

– Jag förmedlar det jag tycker är viktigt. Hur kommer eleven åt sitt eget material för att använda det i rollen?

Material?

– Var bland sina egna erfarenheter ska eleven söka för att få en trovärdighet i rollen? Så att det blir genuint på scen. Sedan arbetar jag gärna med improvisationer. Målet är att frigöra spontaniteten – att arbeta öppet och kreativt med varann.

En sista fråga: Vad önskar du Skara Skolscen de kommande 40 åren?

– Jag önskar att skolan fick tryggare ekonomiska resurser. Det skulle vara bra om skolan inte var lika beroende av att dra in pengar på föreställningar. Det är faktiskt det enda. Renommé, tradition, ledare med ambitioner – allt detta finns redan.

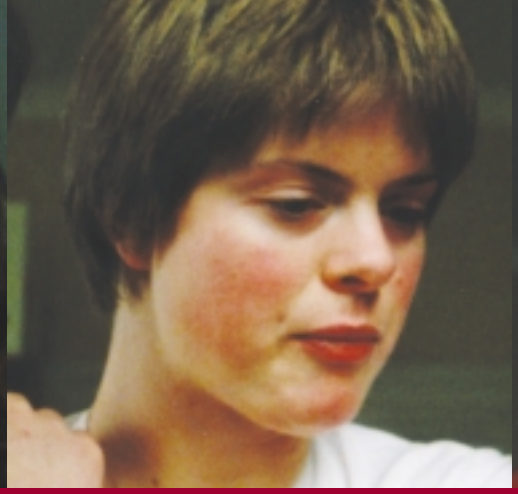

Skara Skolscen har hela Sverige som upptagningsområde. Där möts unga människor från Sveriges alla hörn. Som Alexander Öhrstrand från Malmö, Hedda Schönbeck från Stockholm och Andreas Utterhall från Umeå.

Hur är det att vara elev på Skara Skolscen?
Hedda: Kul! Att skolan är så liten gör stämningen familjär. Man utvecklas som skådespelare och person.
Alex: Skolan är en smältdegel. Människor som är bra på olika saker möts och lär sig av jättebra lärare och varandra.
Andreas: Skolan är kanon. Trivsam och utvecklande.

Hur är det att blanda folk från hela landet?
Andreas: Det är kul att folk kommer från hela Sverige!
Hedda: Blandningen gör att man får flera perspektiv.
Alex: Det är absolut positivt att alla har olika bakgrund.

Vad tycker ni om Skara?
Hedda: Jag gillar det gemytliga, folk hejar på en i affären.
Andreas: Mja, jag tycker sådär om stan, men desto bättre om skolan. Skolan är solskenet.
Alex: Jo, men jag skulle inte vilja att skolan låg i en större stad. Som Malmö till exempel. De yttre förutsättningarna här gör att alla kan ha total koncentration på arbetet.

Tycker ni att ni har lärt dig något?
Hedda: Ja. Jag har hittat mitt instrument, varifrån jag tar kraften. Praktiskt och fysiskt genom rörelse, röst och dans. Jag har också lärt mig att växla tydligare mellan hög och låg energi. Jag vågar mer.
Alex: För mig är den inre utvecklingen tydlig. Sättet att se på teater. Jag kan titta på en text och se 10-20 gånger fler saker än jag gjorde för ett år sedan. Möjligheter, lösningar, nycklar till hur jag kan framföra den. Totalteater.
Andreas: Jag är oerhört mycket mer koncentrerad och fokuserad i arbetet. Inte så grön och spretig. Jag har lärt mig att använda mina skådespelarmässiga »verktyg« på ett konkret och vettigt sätt.

Vad vill ni göra i framtiden, efter utbildningen?
Hedda: Söka Teaterhögskolan. Jag vill bli skådespelare.
Andreas: Samma här. En dröm är att frilansa i hela landet.
Alex: Jag håller med. I framtiden hoppas jag även kunna förverkliga mina regidrömmar.

Och sedan...

Teaterhögskolan i Stockholm arrangerar dels en fyraårig skådespelarutbildning (grundutbildning), och dels vidareutbildning för redan yrkesverksamma skådespelare.

De allra flesta av dem som antas till skådespelarlinjen har någon typ av förberedande utbildning i ryggen. Utbudet av den typen av utbildningar är stort. Teaterhögskolan har stor erfarenhet av personer som genomgått dessa utbildningar och jag tror att vi väl kan bedöma deras kvalitet.

Det är utan tvivel så att Skara Skolscen över en väldigt lång tid bevisligen har hållit en hög kvalitet. Skara Skolscen är en mycket viktig utbildning för svensk skådespelarkonst. Att Skara Skolscen kan erbjuda en kvalitativ förberedande utbildning för skådespelare är av yttersta vikt för Teaterhögskolorna i Sverige.

Olle Jansson
rektor Teaterhögskolan i Stockholm

På skådespelarprogrammet vid Högskolan för Teater, Opera och Musikal, Göteborgs Universitet, har vi under årens lopp haft många studenter som fått sin förberedande utbildning vid Skara Skolscen. Av de skolor i landet som erbjuder en dylik förberedande utbildning tillhör Skara Skolscen utan tvekan den kategori som under ett stort antal år hållit mycket hög kvalitet. Ett tydligt bevis för detta är att så många av Sveriges skådespelare och teaterarbetare har startat sin bana just i Skara.

Till Skara Skolscen antas unga begåvningar som ges chansen att pröva och vidareutveckla sitt intresse och sin talang. Om dessa ungdomar sedan går vidare inom teatern eller inom andra områden i samhället kanske spelar mindre roll. De har fått lära känna sig själva individuellt och i grupp, och därmed stärkt sin självtillit.

Det faktum att utbildningen ligger i Skara är inte utan betydelse. Det skapar en välgörande koncentration och ett fokus på utbildningen som ger förutsättningar för ett nära och närande arbete i grupp. För skådespelarutbildningarna på högskolenivå och för teaterlivet i Sverige är det viktigt att Skara Skolscen finns.

Per Nordin
rektor skådespelarlinjen, Teater- och Operahögskolan i Göteborg

Här finns vi

Skara Skolscen
Folkungagatan 5
Box 167
532 22 Skara

telefon 0511-209 00
fax 0511-209 05

www.skaraskolscen.o.se
stiftelsen.skaraskolscen@telia.com

Vill du söka?
Gå in på vår hemsida för att ladda ner skolans prospekt, eller ring så skickar vi prospektet hem till dig.

Denna lilla bok är utgiven i samband med Skolscenens 40-årsjubiléum 2002.
Redaktör: Peter Zell
Grafisk form: Sara Wennerström